

EVA TORANOVÁ, *Výšivky minulých storočí*, Bratislava 1984, ss. 160. ryc. 105. w tym barwnych 53.

Znana badaczka dziejów rzemiosła na Słowacji napisała interesującą książkę o historii tamtejszego hafciarstwa. Oprócz zachowanych zabytków wykorzystala wyjątkowo bogaty materiał ikonograficzny, który ma znaczenie także dla historii słowackiego ubioru z XV—XVIII w. Najłatwiejszy do wykonania pod względem technicznym bogaty ornament hafciarski wyróżniał narodowy strój słowacki od jego węgierskich wzorów. Haftowano obficie kobiece suknie, gorsety, czepki i chustki jak również męskie mentieki, dołomany i nogawice. Technika tą zdobiono

także okrycia wierzchnie i obuwie z barwnej skóry noszone przez przedstawicieli obu płci. Autorka prezentuje najlepiej zachowane zabytki hafciarstwa kościelnego. Najwięcej jednak uwagi poświęca strojom świeckim przedstawianym na licznie zachowanych portretach.

W pracy znajdujemy też omówienie rozwoju słowackich cechów hafciarzy, posługujących się głównie metalowymi nićmi. Lżejsze hafty odzieżowe były raczej domeną kobiecej wytwórczości domowej.

Znaczną część książki autorka poświęciła przedstawieniu stosowanych technik, podkreślając wpływy pracujących na Węgrzech hafciarzy tureckich. Z kolei wielu hafciarzy węgierskich przeniosło się do Słowacji w drugiej połowie XVII w., gdy na Węgrzech spadło zapotrzebowanie na haftowane stroje narodowe, zaś na Słowacji noszono je jeszcze powszechnie. W ornamentyce z tego okresu tureckiego haftu złotymi nićmi jest także widoczny wpływ wcześniejszych wzorników zachodnioeuropejskich. Analiza przemian ornamentu zajmuje sporo miejsca w omawianej książce. Autorka wyjaśniła też w małym słowniczku 23 terminy techniczne.

I. Turnau